

»perindeque a Sanctis Patribus et venerandis quinque Conciliis us-
 »que ad unum apicem verbo et mente; anathema sit.» Pari modo (1):
 «Regulas, quae sanctae catholicae et apostolicae Ecclesiae, tam a
 »sanctis famosissimis Apostolis, quam ab orthodoxorum universa-
 »libus nec non et localibus conciliis, vel etiam a quolibet de illo
 »Patre ac magistro traditae sunt, servare ac custodire profite-
 »Tenere quippe traditiones, quas accepimus sive per sermonem,
 »sive per epistolam sanctorum, qui antea fulserunt, Paulus ad-
 »monet aperte, magnus apostolus.»

2.º Primaeva ac authentica religionis Christi documenta idem
 aperte testantur. Ipse Christus praedixit (2): *Et praedicabitur hoc*
Evangelium in universo orbe in testimonium omnibus gentibus, et
tunc veniet consummatio. Et iterum (3): *Accipietis virtutem super-*
venientis Spiritus Sancti in vos, et eritis mihi testes in Jerusalem,
et in omni Judaea, et Samaria, et usque ad ultimum terrae. Juxta
 haec misit quidem Apostolos suos ad omnibus gentibus praedi-
 candum, ut Evangelistae testantur (4). Verum, Christi Ecclesia
 deficere non poterat, ut supra fuit statutum (thes. I, n. 6); nec
 Apostolis semper in hoc seculo manere, et ubique terrarum esse
 datum fuit; ideoque Sancto Spiritu edocti ministros successores
 constituerunt, eosdemque, ut alios instituerent, edocuerunt. Sic
 Joannes Smyrnae Polycarpum, et in aliis Asiae civitatibus
 alios constituit episcopos: Paulus (5) ad Titum scribebat:
Hujus rei gratia reliqui te Cretae, ut ea quae desunt corrigas,
et constituas per civitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi...
Oportet episcopum esse justum, sanctum, amplectentem eum, qui
secundum doctrinam sana, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari
in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere. Et ad Timo-
 theum (6): *Quae audisti a me per multos testes, haec commenda*
fidelibus hominibus, qui idonei erunt et alios docere. Et universim
 praedicatione fidem propagandam docet Apostolus (7): *Quo-*
modo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine
praedicante? Quomodo vero praedicabunt, nisi mittantur? Ergo
fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Tandem decre-
 torio verbo dixit (8) Christus: *Qui vos audit, me audit; qui vos*
spernit, me spernit. Et Joannes ad veros dignoscendos Christi
 discipulos hanc tradidit nobis normam (9): *Carissimi, nolite omni*
spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint; quoniam multi

(1) Syn. VIII oecum. can. I. — (2) Matth., XXIV, 14. — (3) Act. I, 8. —
 (4) Jo. XV, 26, 27; Marc., XVI, 15, 20; Matth., XXVIII, 19, 20; Luc., XXIV, 47. —
 (5) I, 5, 7, 8, 9. — (6) 2.^a Tim. II, 2. — (7) Rom., X, 14, 15, 17. — (8) Luc., X, 16. —
 (9) 1.^a Jo., IV, 1, 6.

pseudoprophetae exierunt in mundum... Nos ex Deo sumus. Qui
novit Deum, audit nos: qui non est ex Deo non audit nos: in hoc
cognoscimus Spiritum veritatis, et spiritum erroris. Ergo christia-
 na veritas ex praedicatione et traditione Apostolorum et legitime
 iisdem succedentium est assequenda.

3.º Audiant quoque veram Christi nescientes Ecclesiam, quo
 pacto sit constituta, testantibus priorum seculorum insignioribus
 Patribus et Doctoribus. Putasne, eos latuisse quo pacto Christi
 ovile ab pseudoprophetarum differret latrocinii?

Audiat primum devius quilibet, sed veritatis avidus, Ire-
 naeum, scientia, sanctitate et martyrio fulgentem: increpat Florin-
 um, Ecclesiae Romanae presbyterum, qui falsa obtrudebat dog-
 mata (1):

«Haec vero dogmata, Florine, ut parcissime ac levissime dicam,
 »non sunt sanae doctrinae. Haec dogmata dissentiunt ab Ecclesia...
 »Haec dogmata hi, qui ante nos vixere presbyteri, qui etiam disci-
 »puli extiterant Apostolorum, nequaquam tibi tradiderunt... Vidi
 »te, cum adhuc puer essem in Asia, apud Polycarpum... In
 »conspectu Dei affirmare possum, beatum illum et Apostolicum
 »presbyterum, si quid hujusmodi unquam audisset, exclamaturum
 »continuo, et obturatis auribus suis dicturum fuisse, prout ei mo-
 »ris erat: Deus bone! quae me in tempora reservasti, ut haec susti-
 »nerem!» In libris autem *Adversus Haereses* ait ipse (2): «Quaprop-
 »ter iis qui in Ecclesia sunt Presbyteris obedire oportet, his qui,
 »cum episcopatus successione, charisma veritatis certum secundum
 »placitum Patris acceperunt: reliquos vero qui absistunt a princi-
 »pali successione, et quocumque loco colligunt... omnes hi deci-
 »derunt a veritate.»

Serapio, Antioquiae episcopus post Apostolos octavus, aje-
 bat (3): «Nos, fratres, et Petrum et reliquos Apostolos, perinde
 »ac Christum ipsum, recipimus; sed quae nomen illorum falsum
 »inscriptum praeferunt... repudiamus; quippe qui compertum ha-
 »bemus, ea nos a majoribus minime accepisse.»

Clemens Alex., eximius scholae Alexandrinae magister, in
 Stromatum exordio ait, dignum se habitum ut beatos viros audis-
 set; «Qui veram beatae doctrinae servabant traditionem, statim a
 »Petro, et Jacobo et Joanne et Paulo sanctis Apostolis.
 »Ad nos quoque pervenerunt, Dei voluntate, illa a majoribus data
 »et Apostolica semina.» Et in libro septimo Stromatum, Judaeis et
 philosophis, qui religioni christianae exprobrabant sectarum circa

(1) Ep. ad Florin.—(2) Lib. 4, c. 26.—(3) Euseb. hist. eccles. I, 6, c. 12.

fidem diversitatem, pluribus ostendit argumentis, inanem ejusmodi esse praetextum; et tandem, non fidei id esse imputandum, ait; sed ideo sectarios erravisse, quia transilierunt «Regulam ecclesiasticam. Nam in sola veritate et antiqua Ecclesia est perfectissima cognitio. Homo Domino fidelis esse desinit, qui adversus ecclesiasticam recalcitravit traditionem.»

Testatur et Tertullianus praecisis, ut solet, verbis (1): «Hinc igitur dirigitur praescipionem: si Dominus Jesus Christus Apostolos misit ad praedicandum, alios non esse recipiendos praedicatores, quam quos Christus instituit... Quid autem praedicaverint, id est, quid Christus revelaverit, et hic praescribam, non aliter probari debere, nisi per eandem Ecclesiam quas ipsi Apostoli considerunt, eis praedicando tam viva voce, quam per epistolas postea.» Vide eundem, supra (n. 19).

Idem sentiebat Cyprianus (2): «Si in aliquo mutaverit et vacillaverit veritas, ad originem Dominicam et Evangelicam et Apostolicam traditionem revertamur.»

Sanctus Epiphanius quibusdam scribebat presbyteris (3): «Pergite, Filii, sanctam hanc Ecclesiam conservare fidem, quam sacrosancta ac singularis Dei virgo ab Apostolis Domini sibi creditam accepit.» Sanctus Hieronymus (4) ait: «Quaeritur, utrum totius orbis Ecclesiae Dei acceperint Evangelium, an hominis? Quotus enim quisque nostrum per revelationem Christi, et non homine praedicante didicit? At vero haeretici unde discunt? Respondet ipse (5): «Haeretici non habent divitias de paterna hereditate venientes, sed quotidie quod volunt reperiunt, et idola sibi, artificij manu et curiosa mente, confingunt.» Sic et magnus Augustinus christianam propagari fidem sentiebat (6): «Hi sancti (Ambrosius et Cyprianus) intelligebant, paucissimis esse donatum, ut nullo sibi homine praedicante, per ipsum Deum vel angelos coelorum doctrinam salutis accipiant, multis vero id esse donatum, ut Deo per homines credant.» Et rursus (7): «Fundamenta autem Ecclesiae, qui nisi Apostoli, qui etiam columnae alibi nuncupantur?»

Verum de his satis arbitror, dictum, ut agnoscat veritatis cupidus, nullam sectam, ab Apostolica et Ecclesiastica deflectentem traditione, veram Christi esse Religionem, seu Ecclesiam, posse.

29. Obj. 1.º Non paucas, decursu temporum, professa est Ecclesia catholica fidei veritates, a traditione Apostolica non proceden-

(1) Lib. Praescip. — (2) Epis. ad Pompei. 74. — (3) Ancoratus, n. 118. — (4) Ad Gal. I, 12. — (5) In Michae. I, 6. — (6) Lib. de Dono Persever. CXIX, n. 48. — (7) Ep. 140, n. 36.

tes: non igitur ejusmodi necessaria est traditio. Assertum exemplis comprobatur: Romanum pontificem in docendo errare non posse, nuperrime fuit statutum, cum prius impune non pauci negarent catholici: beatam Virginem Mariam sine labe fuisse conceptam quis nescit a tota schola thomistica, perpaucis AA. exceptis, fuisse rejectum et, veluti pro aris et focis, acerrime expugnatum? Quinque Jansenii propositiones, sub haeresis nota nunc proscripitas, plurimi theologi, tum Germaniae, tum Romae, defendendas susceperunt, quasi sancti Thomae et thomistarum genuinam doctrinam; illas ergo damnans novam induxit Ecclesia fidem.

Resp. Nego assertum. Ad probationem dissolvendam, praemitto: datam Ecclesiae fuisse potestatem et praedicandi quae aperte et sine ulla ambiguitate in fide tradita comprehenduntur, et ea declarandi quae in ipsa implicite et subobscura fortasse latent. Ad objecta igitur reponimus: definitiones pontificias esse erroris expertes; beatae Virginis, Dei genitricis, immaculatam conceptum; jansenisticas propositiones esse haereticas; non erat ab Apostolis traditum, saltem *implicite* et *comprehensivè*; nego: ea claritate qua omnium mentes, non accedente solemnissimo Ecclesiae magisterio, ad se veritates illae flecterent; concedo.

30. Obj. 2.º Omnibus christianis promissus a Christo est Spiritus Sanctus (1). Sed Spiritus S. edocet omnem veritatem (2); ergo non opus est ulla Apostolorum traditione vel Ecclesiastico magisterio.

Resp. Dist. *min.* Edocet Spiritus S. privatim et quomodo cuique lubet; nego: edocet quomodo ipse Spiritus vult, scilicet, universim per Ecclesiam et Christi legitimos ministros; concedo *min.* et nego *consequentiam*.

Obj. 3.º Privatim et exclusive omnes docere videtur Spiritus Sanctus; ergo aliud non est necessarium Ecclesiae magisterium. *Ant. probr.* Legitur (3): *Vos unctionem habetis a Sancto et nostis omnia... Et non necesse habetis ut aliquis doceat vos; sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus, et verum est et non est mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo.*

Resp. Nego *ant.* Ad probationem, concedo textum, et nego *consequentiam*. Etenim, in laudatis verbis non legitur: «Unctio Spiritus Sancti docet vos *privatim* et *exclusive*»; sed tibi ipse id figis.

Inst. Ait textus: *Et non necesse habetis ut aliquis doceat vos*; ergo *privatim* et *exclusive* unctio docet Spiritus Sancti.

Resp. Nego *consequentiam*, vel, si placet, distinguo: *privatim* et

(1) Jo. III, 5. — (2) Ibid. XVI, 13. — (3) Jo. II, 20, 27.

exclusive docet Spiritus Sanctus, quatenus excluduntur et rejiciuntur a docendo haeretici et seductores, qui Apostolorum doctrinae adversabantur; concedo: hoc enim sensu loquitur clare Sanctus Joannes: «Haec scripsi vobis de his qui seducunt vos.» *Privatim et exclusive*, quasi excludendo Apostolorum et Ecclesiae docendi ministerium; nego. Nam perspicue etiam ait Joannes: *Quod audistis ab initio in vobis permaneat*. Docuerat enim eos unctio Spiritus Sancti Apostolorum praedicatione, et ideo perficitur dicta sententia hisce verbis: «*Et sicut docuit vos, manete in eo;*» quod iterum omnibus diserte inculcat (1) dicens: «*Qui novit Deum, audit nos: qui non est ex Deo, non audit nos;*» ut paulo superius in thesi dictum est.

31. **Corollar. I.** Nulla Protestantium secta, qui in privato suo sensu, Ecclesiae posthabita auctoritate, nituntur, est vera Christi Religio.

Corollar. II. Nulla christiani nominis Ecclesia, cujus magisterium, seu fidei docendae potestas, ab Apostolis legitime non procedit, est vera Christi Ecclesia. Hinc Anglicanismus, Russianismus, et quaevis Protestantium secta, a Christo alieni sunt.

THESIS VI.

Jesus Christus suam sub hierarchico ordine duci et gubernari Ecclesiam constituit: ideoque jure divino plebs a hierarchia distinguitur ecclesiastica.

Nota. Ad christianam et catholicam spectat thesis haec fidem, a pluribus definitam conciliis praesertim a Tridentino adversus Protestantes, Febronianos et Richerianos, contententes democraticam esse Ecclesiae potestatem.

32. Prob. 1.º Ait Tridentina Synodus (2): «Si quis dixerit, in Ecclesia catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam; quae constat ex Episcopis, Presbyteris et ministris; anathema sit.» Item: «Sancta Synodus declarat, praeter ceteros ecclesiasticos gradus, Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum ordinem praecipue pertinere, et positos esse, sicut idem Apostolus ait, a Spiritu Sancto regere Ecclesiam Dei.»

33. 2.º Hunc hierarchicum dari in Ecclesia ordinem, passim Scripturae docent. Apostolus (3) dixit: «*Attendite universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.*» Auctor ergo hujusce hierarchicae gubernationis est ipse Spiritus Sanctus: et quidem ad id

(1) 1.^a IV, 6. — (2) Sess. 23, can. VI. — (3) Act. XX, 28.

constituti fuere a Christo Apostoli, non quatenus privatae erant personae, sed qua Ecclesiae Pastores, uti apud Mattheum legimus (1): si enim superveniat dissensio, quae neque privatim, neque interpositis testibus, sopiri queat; tunc, ait Christus; *Dic Ecclesiae; si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi* (concordiam perturbans) *sicut ethnicus et publicanus. Amen dico vobis, quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in coelo: et quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in coelo.* Haec adeo clara elucent, ut commentario non egeant.

Verum Christi Ecclesia in universo mundo crescere et fructificare debebat (2), Apostoli autem ubique adesse nequibant; inde, a Christo edocti, episcopos qui Ecclesiam regerent constituebant; sic Paulus Timotheum Ephesi, Titum Cretae, aliosque vel episcopos vel praesbyteros in diversis civitatibus.

Joannes quoque Evangelista plures in Asia fundavit et rexit Ecclesias, in eis Episcopos praeficiens ut Polycarpum Smyrnae: Petrus à Roma non solum in Italiam, sed in Hispaniam Episcopos mittebat. Episcopos autem, sic praepositos ad regendum, facultatem habuisse etiam alios creandi, quo propagaretur Ecclesia, testis est Apostolus in epistolis ad Timotheum et Titum. Hanc denique regendi potestatem, per Apostolos quidem, et ab ipso Christo ortum duxisse, luculenter in libro Apocalypseos elucet (3); ubi Episcopi, quasi stellae in dextera Jesu Christi positae, ostendantur, per eos Ecclesiam illuminantis et regentis; hinc illis rectum usum episcopalis potestatis injungit: *Esto vigilans, et confirma cetera quae peritura erant* (4):

34. 3.º Si primos Ecclesiae Christi Patres et Doctores consulamus, non minus ejusmodi hierarchia divinitus instituta ostenditur. Seculi II exordio, Ignatius M., dum Romam pro subeundo martyrio duceretur, litteras pluribus Ecclesiis dedit, quo christianos omnes ad religionis officia explenda hortaretur, praesertim ad hierarchicam subjectionem: «Hortor ut hoc sit vestrum studium, in Dei concordia omnia agere: Episcopo praesidente loco Dei, et praesbyteris loco senatus Apostolici, et Diaconis mihi suavissimis, quibus commissum est ministerium Jesu Christi (5).» Quod si diaconorum officium Christi erat *ministerium* quid de altiori et episcopali censendum officio? Clemens Alex. (6) ait: «In Ecclesia quoque progressiones Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, sunt, ut arbitror, imitationes gloriae angelicae.» Et Clementis Rom. qui Petri fuit successor eodem I.^o seculo, praeclarum habes

(1) XX, 17, 18. — (2) Colos. I, 6. — (3) I, 16. — (4) Ibid. III, 2. — (5) Ad Magnes. ad Philadelph., etc. — (6) L. 6, Strom.

testimonium (1); nam Corinthios ad subordinationem, in ecclesiastica hierarchia *necessariam*, hortatur. Tertullianus (2) in hoc sectas haereticorum ab Ecclesia differre aiebat, quod firma careant hierarchia, quod «non parent, quod nec suis praesidibus reverentiam noverunt.» S. Cyprianus librum de hierarchica Ecclesiae unitate edidit, et in suis saepe agit epistolis, ubi (3) leges: «Neque »aliunde haereses abortae sunt, aut nata schismata, quam inde, »quod sacerdoti Dei non obtemperatur; nec unus in Ecclesia ad »tempus sacerdos, et ad tempus iudex, vice Christi cogitatur.» Sed de his satis, cum clariora dici nequeant.

35. Obj. 1.º Cum acephalis et anarchicis: in Christi religione ad salutem fides sufficit (4): *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit*: inanis ergo ulla ad regendum potestas.

Resp. Distinguo, seu explico: qui crediderit *adaequate*, corde et opere, seu ea exequens quae credit; concedo: aliter, nego: *Vos amici mei estis, si feceritis quae ego praecipio vobis* (5); ait Dominus.

36. Obj. 2.º De omnibus ait sanctus Petrus fidelibus (6), sacerdotes esse et quidem *regios*, seu summos: ergo nulla existit in Ecclesia Christi hierarchica distinctio, seu superiorum et inferiorum differentia.

Resp. Distinguo et expono *antec.* Omnes dicuntur esse sacerdotes proprie et singulariter; nego. Denominative ac communiter sumpti; concedo. Hoc sensu loqui sanctum Petrum, si textum perpendas clare perspicias: etenim, quatenus credentes Christo, lapidi vivo et electo, uniuntur; et ipsi, *quasi lapides vivi*, supraaedificantur *domus spiritualis, sacerdotium sanctum*. Atqui singuli non sunt domus, sed in *communi*, *quasi* domus spiritualis, sicuti sunt *quasi* lapides; pariter igitur singuli neque sunt sacerdotes, sed in *communi*, *quasi sacerdotium* sanctum, quia Christo, sacerdoti sancto, uniti. Praeter istud commune sacerdotium, ex sola coalescens ad Christum unione, aliud dari proprium et personale ad Christi mysteria dispensanda, aperte ostendunt quae tradidimus argumenta, aliaque plura. Vide Paulum (7), et Jacobum (8), et Actus Ap. (9).

Instabis: Gratias agunt sancti in coelo Agno, quia fecit eos *Regnum* et *sacerdotes* Deo: ergo omnes sunt sacerdotes.

Resp. Dist. *antec.* Fecit eos sacerdotes, eo sacerdotio quo in coelo simul cum Sacerdote aeterno Jesu Christo, cujus sunt membra. Deum colunt, quemadmodum cum ipso regnant (10); conc. Fecit

(1) Ep. ad Cor.—(2) De Praescrip., c. 41.—(3) Ep. 55.—(4) Matth. XVI, 16.—(5) Joan. XV, 14.—(6) 1.^a Petr. II, 5, 9.—(7) 1.^a Cor. IV, 1.—(8) V, 14.—(9) VIII, 14, 15.—(10) Apoc. III, 21.

eos Sacerdotes et Regnum, personali ac proprio sacerdotio; subdist. Omnes Sanctos indistincte; nego *ant.* Partitione accommodata, quatenus inter sanctos, Christum agnum colentes, viginti quatuor seniores, et sacerdotes omnes adnumerantur: concedo *antec.* et nego *consequentiam*.

37. Obj. 3.º Docuit Christus (1): «*Unus est Magister vester, omnes autem vos fratres estis.*» similiter: «*Reges gentium dominantur eorum; vos autem non sic: qui major est inter vos, fiat sicut minor; et qui praecessor est, sicut ministrator.*» Ergo aequalitem statuit Christus in Ecclesia (2).

Resp. Nego *conseq.*, et Christi explico sententias. Voluit Dominus ambitiosam excludere praeeminentiam et potestatis abusum ab Ecclesia: hinc dicit, ex semetipsis fratres esse tantum, nec posse, quasi debitum, magistri honorem nomenque discipulos ambire. Tamen quia aliquos praecedere, ac potestatem habere oportebat, docet; non ad sui commodum, non quasi *dominantes*, sed ad communem illa utendum utilitatem: dominorum enim esse ad proprium commodum sua referre noscimus.

38. Obj. 4.º Quod «*plurimi in populis episcopos judicent,*» e laicorum, nempe, numero, testatur Hieronymus (3): ergo jure ecclesiastico videtur inducta hierarchia, quae nunc viget, ecclesiastica.

Resp. 1.º Id asserit Hieronymus *absolute*: nego *ant.* Dicit sub *conditione*; conc. Ait enim: «*Vereor ne, quomodo regina Austri... judicatura est homines; et viri Ninivitae condemnabunt eos qui majorem Jona Salvatorem audire contempserunt; sic plurimi in populis episcopos judicent.*»

Resp. 2.º Veretur Hieronymus ne laici episcopos judicent *jurisdictionis auctoritate*; nego: *morum exemplo*; concedo. Reddit enim timoris rationem: «*Vere nunc est cernere, quod praedictum est, in plerisque urbibus episcopos, sive presbyteros, si laicos videant hospitales, amatores honorum; invidere, fremere, excommunicare, de Ecclesia expellere, quasi non liceat facere quod episcopus non faciat; et tales esse laicos, damnatio sacerdotum sit. Graves itaque eos habent, et quasi cervicibus suis impositos; ut a bono abducant opere, variis persecutionibus inquietant.*»

(1) Matth. XXIII, 8.—(2) Jo. XXII, 25.—(3) In ep. ad Vit. c. I, v. 8.

THESIS VII.

Ecclesiae christianae hierarchicus ordo non est multiplex, sed unicus; id est, non ad plura independentia capita, quibus regatur, ductus; sed ad unum supremum caput.

Nota. Non alia a praecedenti, quoad sensum, thesis haec existit; sed ea explicatius ponitur, ne forsitan quis sibi fingat, hierarchico christianorum ordini id evenire, quod hominum societati: quae hierarchice utique regitur, in plura tamen disjungitur regna et capita.

Thesis ergo, dicto sensu accepta, est fide catholica tenenda: nolumus autem nunc explicite discernere, utrum physica et personalis, vel moralis et conciliaris tantum sit ejusmodi suprema hierarchiae ecclesiasticae unitas.

39. Prob. 1.º Vaticana Synodus vestigiis insistens antiquorum Conciliorum (1) definivit: «Si quis dixerit, beatum Petrum Apostolum non esse a Christo constitutum Apostolorum omnium principem et totius Ecclesiae militantis caput... Si quis dixerit, non esse ex ipsius Christi institutione, seu jure divino, ut beatus Petrus in primatu super universam Ecclesiam habeat perpetuos successores... anath. sit.» Tota ergo Ecclesia, omnes Apostoli, omnes episcopi uniri capiti uni, principi uni debent.

2.º Si ecclesiasticus ordo ad plura duceretur independentia capita, nullius capitis potestas attingeret universam Ecclesiam, sed partem solum. Atqui Christus caput constituit, cujus potestas universam attingeret Ecclesiam: ergo. *Major* ex se patet. *Minor* ex Christi verbis perspicue elucet; dixit enim Petro (2): *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam; et tibi dabo claves regni coelorum, et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in coelis; et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in coelis.*

Quibus Christi verbis docemur, virtutem, gubernandi potestatem et dijudicandi, quam Petro tribuebat in Ecclesiam suam in terris degentem, nullo limite circumscribi.

Similiter eidem Petro dixit Christus, et se junctim quoque a ceteris discipulis (3): *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Sed universam indicant Ecclesiam voces illae, *oves meas, agnos meos*: ergo sicut pastor potestatem exercet super suum universum gregem; ita Petrus super universam Ecclesiam Christi.

(1) Const. *Pastor aeternus*, c. I et II. (2) Matth., XVI, 16.—(3) Jo. XXI, 15.

His positis, inferimus: Christus voluit regi ovile suum, gubernari Ecclesiam suam, *unica* hierarchia; id est, uni supremo pastori, uni supremo capiti conjuncta. Atqui divina instituta nemo, praeter Deum, convellere potest; ergo, nisi clare ostendas, Christum instituta sua derogasse, negare necessum est, ad veram pertinere Christi Ecclesiam, quamlibet christianorum congregationem ex pluribus capitibus, seu episcopis, ab invicem sejunctis et independentibus, coalescentem.

Id jure nos inferre; et non nisi absurde excogitari posse, quod tempore Apostolorum tantum voluerit Christus unitatem vigere hierarchicam, videbitur inane pluribus suadere argumentis: pauca tamen delibabo; qui autem plura velit, auctores qui polemice, potius quam scholastice, de his disceptant, adeat.

3.º In societatis cujuslibet constitutione res est summi momenti, et ad ejusdem spectans constitutiva, regiminis forma; ita ut, non sine perturbationibus, immutationes in hac re intententur. Ergo hierarchiae unitas, a Christo Ecclesiae data, inter hujus constitutiva et immutabilia est reputanda.

40. 4.º Non minoris momenti officia Petro, in eo primatu a Christo tradito, adsignantur, quam ceteris Apostolis in episcopali munere. Atqui perpetua traditione intellexit Ecclesia, adversus presbyterianorum vel acephalorum obscuram aliquam sectam, episcopalem potestatem necessario in Ecclesia permansuram; ergo idem prorsus intelligendum de Petri primatu. *Major* perspicua existit: Petrus fundamentum Ecclesiae ponitur; claves regni coelorum accipit, ut quidquid solvat vel liget in terris, vim habeat in coelis; pastor, id est, episcopus, totius Ecclesiae constituitur; munus, denique, fratres, Apostolos nempe reliquos, confirmandi, illi confertur. Numquid munera ceteris Apostolis, qua episcopis, collata, majora, imo paria fuisse quisquam existimabit?

41. 5.º Denique valido et theologico rem absolvimus argumento. Quod traditio apostolica et ecclesiastica docuit, hoc tenendum, quemadmodum retro ostensum est (1). Atqui indubia traditionis documenta docent, unicam esse in Ecclesia hierarchiam, id est, ad unum supremum reduci caput; ergo. *Min.* prob. a) In Ecclesiae exordio et Apostolorum tempore, gravis est suscitata quaestio; utrum nempe circumcisionis et legalium usus ad salutem esset necessarius; et alii quidem affirmabant, alii vero negabant. Jam vero, non privati episcopi, vel singuli Apostoli (tantae auctoritatis et Spiritu S. pleni) rem definiendam assumpserunt, sed (2) «*convenerunt Apostoli et seniores videre de verbo hoc:*» et cum

(1) Thes. V, n. 26.—(2) Act. XV, 6-25, 28.

exposuisset suam Petrus sententiam, tacuit omnis multitudo, et editum deinde decretum hujusce formae: «*Apostoli et seniores fratres, fratribus ex gentibus salutem. Placuit nobis collectis in unum, eligere viros et mittere ad vos cum carissimis nobis Paulo et Barnaba... Visum est enim Spiritui Sancto et nobis, nihil ultra imponere oneris...*» Uno ergo, non multiplici, hierarchico ordine et supremo capite regebatur Ecclesia.

42. b). Irenaeus Apostolis vicinus, hierarchicam unitatem tuebatur uti necessariam (1): «Ad hanc Ecclesiam (Romanam) »propter potentiolem principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos qui sunt undique fideles.» Nulla ergo peculiaris Ecclesia, vel singularis episcopus, ab Ecclesia Romana sejunctus, independens erat. Cyprianus etiam (2): «Primatus »Petro datur, ut una Christi Ecclesia, et cathedra una monstretur... »Quam unitatem firmiter tenere debemus, maxime episcopi, qui in »Ecclesia praesidemus, ut episcopatum quoque ipsum unum atque »indivisum probemus... Quisque ab Ecclesia segregatus, recedendo a capite et origine unionis... alienus est, hostis est; habere »non potest Deum Patrem qui Ecclesiam non habet matrem.» Ecce debet esse in Ecclesia *caput et origo unionis*, a quo nemo debet recedere, maxime episcopi. Et alibi: «Quo venturus est qui sitit? utrum »ad haereticos, ubi fons et fluvius aquae vitalis omnino non est? »An ad Ecclesiam, quae una est, et super unum, qui claves ejus »accepit, voce Domini fundata (3)?» Clarissime etiam in epistola 55 ad Cornelium PP. «Non aliunde haereses obortae sunt, aut »nata schismata, quam inde, quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, et ad tempus iudex, »vice Christi cogitatur; cui si, secundum magisteria divina, obtemperaret fraternitas universa, nemo adversum sacerdotum collegium quidquam moveret.»

43. c) Versus seculi tertii finem haeresis exorta, quae Christi inficiabatur divinitatem; ut errori via ocluderetur, convocatum generale Nicoenum Concilium fuit, ubi, praesidentibus Silvestri, Romani Pontificis, legatis, damnata haeresis cum auctore Ario, eique assentientibus, inter quos non pauci episcopi: ergo non multiplex erat sub singulis episcopis suprema hierarchia, sed unica et universalis in tota Ecclesia; ea nempe cujus auctoritate ait Concilium: «Eos anathematizat catholica Ecclesia.»

Possemus, pari modo, cetera oecumenica laudare Concilia, quibus ultimo et definitive iudicavit Ecclesia, universali adeoque *una* auctoritate. Neque putes de sola fide decreta edidisse ejusmodi Con-

(1) Adv. haeres. l. 3, c. 3.—(2) De unit. Ecclesiae.—(3) Ep. 73, ad Jubaj.

cilia; sed de iis etiam quae ad regimen et disciplinam universalis Ecclesiae pertinebant; et laicos, clericos, episcopos, archiepiscopos, patriarchas obligabant: sic leges tulit universales Nicoenum, sic Sardicense, sic Constantinopolitanum I, etc., etc. Augustinus tandem ecce quid de hac re sentiebat (1): «Christi oves, »in montibus et collibus haereticorum errantes, in pacis ovile, ubi »est unus grex et unus pastor, esse colligendas.» Haec, ut censeo, sufficiunt; qui autem plura cupiat, AA. adeat controversiis adversus haereticos plus vacantes; uti Bellarminum, Petavium, Emm. Mazzella, Th. de Roccaberti, etc. Intendimus enim Disquisitionibus scholasticis oleum et operam potissimum impendere.

44. Obj. 1.º Rem talem ac tantam, supremum scilicet Ecclesiasticae Hierarchiae caput et culmen, non tacuisset Paulus Ecclesiae enumerans munera et officia a Spiritu Sancto donata. Atqui haec quidem descripsit et laudavit (2), de illa autem nec verbum dixisse perhibetur; ergo unicum et universale Ecclesiae caput et centrum non concedendum.

Resp. 1.º Quid unum conficere valet *negativum* argumentum, adversum plurima et gravissima argumenta *positiva*, pro re nostra attestantia?

Resp. 2.º Nego suppositum: scilicet, sacras Scripturas medium esse universale ad omnem Christi doctrinam, et integram Ecclesiae dignoscendam constitutionem: vide supra (3), quomodo nobis dignoscenda religio et Ecclesia Christi.

Resp. 3.º Concedo *maj.*, *minorem* autem nego. Etenim potestas capitis et centri totius christianae Ecclesiae, est potestas *apostolica* praecise dicta, quam sane primo loco collaudat Paulus: quid enim erat Apostolis proprium et peculiare supra eos, quos ipsi constituerunt pro singulis Ecclesiis episcopos, nisi illimitata per orbem potestas?

45. Inst. Inde sequi videtur, tot fuisse, Apostolorum tempore, Ecclesiae capita et centra, quod erant Apostoli.

Resp. Dist. Tot fuisse capita *absolute*; nego: tot capita extitisse *quodammodo*; concedo. Enimvero, Apostoli singuli ad invicem collati, si Petrum excipias, fratres erant et aequales, ac solus Petrus caput erat Apostolatus; ideoque nequeunt singuli dici *absolute* totius Ecclesiae capita, sed Petrus tantum: quia vero omnes et singuli per universum orbem missi a Christo fuerant ad Ecclesiam fundandam, hinc omnibus et singulis erat Ecclesia ubique subjecta, sicut exhibet perspicue Hieronymus (4): «Et dicis: su-

(1) Ep. 93, ad Vincent. n. 19.—(2) I.ª Cor. XII.—(3) Thes. V, n. 25.—(4) In Jovinian. l. I, n. 26 (Migne).

»per Petrum fundatur Ecclesia: licet id ipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, et cuncti claves regni coelorum accipiant, »et ex aequo super eos Ecclesiae fortitudo fundetur; tamen propterea »inter duodecim unus eligitur ut capite constituto, schismatis tollatur occasio.» Verbo: caput Apostolorum et Ecclesiae totius, Petrus; «in ordine discipulorum primus et praecipuus, Apostolatus »Principatum tenens,» ut ait Augustinus (1). Capita Ecclesiae per totum orbem, Apostoli omnes et singuli cum Petro et sub Petro; capita vero gregis singulorum locorum et civitatum Episcopi sub Apostolis, cum ea definita potestate quam ab iis accipiebant: «Pascite qui in vobis est gregem Dei» (2).

46. Obj. 2.º Verba illa Christi ad Petrum (supra, n. 37), «*Tu es Petrus, et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam...*» non sunt sic capienda, quasi Petrus sit *Petra* ejusmodi fundamentalis; sed quatenus Christus *Petra* est super quam fundavit Ecclesiam; ideo non dixit Christus, *Tu es Petra*; sed *Tu es Petrus*, quatenus in *Petra* fundatus; quemadmodum Ecclesia fidelium non sunt Christus, sed Christiani: ergo Petrus non est fundamentum, centrum et culmen Ecclesiae, neque successores illius Romani episcopi.

Antecedens ex Augustino constat (3).

Resp. Concedo *antecedens*, si juxta mentem Augustini, id est, sensu accommodatio. Christi verba accipiantur; at si litteralis inspicatur sensus, nego Petrum non esse et petram et fundamentum. Sciendum ergo Augustinum, propter eum quem tum adversus Donatistas gerebat scopum, qui a ministrorum virtute efficaciam metiebantur Sacramentorum, respexisse ad *primum* fundamentum et *petram* principalem Ecclesiae, sicut ex toto elucet contextu: ideo concedimus, noluisse eo sensu Christum dicere Petro; «*Tu es Petra, super te fundabo Ecclesiam.*» Quo enim pacto posset dici Petrus *principale* Ecclesiae fundamentum? sicuti enim ipse notat Augustinus (4), «*Fundamentum aliud nemo potest ponere, praeter id quod positum est, quod est Christus Jesus.*»

47. Verum, si *litteralem* respiciamus sensum, dictusne fuit Petrus a Christo, *Petra* et *fundamentum*, secundum, scilicet, et post Christum? Certe, quidem. Ut autem id perspicue eluceat, interrogabo: si Christus sic fuisset locutus: «*Tu es Petra, et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam...*» etc., foretne ulla dubitandi ratio, de eo quod sit a Christo Petrus constitutus et *Petra* et *fundamentum* suae Ecclesiae? Sane nullum de hac re posset fingi dubium. Dictis enim hisce verbis: *tu es petra*; sequentia, *super hanc Pe-*

(1) Serm. 13, de Verb. Dom.—(2) I Petri, V. 2.—(3) Serm. 76, de Verb. Dni.—(4) Tract. 124 in Jo.

tram, necessario attingunt eandem proxime dictam *Petram*, scilicet, Petrum. Atqui reapse sic locutus est Christus: «*Et ego dico tibi; tu es Cephas (Petra), et super hanc Cephas.... (Petram) aedificabo...*» etc., nam in locutione Syro-Chaldaica Christi, *Cephas* seu *Petra*, dictus est *Simon*; at in versione graeca ac latina, voluerunt vocis cum subjecto concordantiam instituere, et mutata fuit vox *Petra (Cephas)*, in vocem *Petrus*. Atqui tota Augustini interpretatio in hac vocis differentia nititur (1): «ego *Petra*, tu *Petrus*; neque enim a *Petro* *petra*, sed a *petra* *Petrus*; quia non a »christiano Christus sed a Christo christianus. *Et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam*: non supra Petrum, quod tu es; »sed supra Petram quam confessus es: *Aedificabo autem Ecclesiam meam*; aedificabo te, qui in hac responsione figuram gestas Ecclesiae.» Ergo in solo remoto vel accommodatio sensu, non autem in litterali, vera dici ejusmodi interpretatio potest.

Inst. Augustinus interpretationi nostrae suam opponit, ita ut vel una vel altera sit eligenda: de nostra ait, «cantari ore multorum »in versibus beatissimi Ambrosii;» eandem a se aliquando traditam: unde infert: «Harum autem duarum sententiarum quae sit probabilior, eligat lector» (2). Atqui non opus foret alterutram seligere sententiam, nisi utraque sensum exhibere litteralem contenderet; ergo juxta sensum litteralem, non autem spiritualemente vel accommodatio, ait Augustinus: «Super hanc Petram quam »confessus es, aedificabo Ecclesiam meam.»

Resp. Dist. *consequens*: censuit Augustinus istum esse eorum verborum sensum litteralem; quatenus probabile, vel probabilius putavit, egisse Christum in iis verbis de principali Ecclesiae fundamento; conc. Quasi ipse putaret non esse reapse Petrum secundum ac speciale fundamentum totius Ecclesiae; nego. Nam id explicitis ibidem fatetur ac docet verbis dum ait (3); quod Petrus sit «Apostolatus principatum tenens;» in «ordine Apostolorum primus et praecipuus,» in «quo figurabatur Ecclesia.» Et quidem, dum fatetur posse lectorem Petram illam fundamentalem de Petro intelligere, sicque a multis cum S. Ambrosio verba illa intelligi, nec non se alias de eodem Petro fuisse interpretatum, plane fatetur, esse Petrum, speciali quodam modo, Ecclesiae Petram et fundamentum. Adjungimus tamen, cum reverentia sanctissimo Patri debita; sensum ab eo excogitatum, non litteralem, sed accommodatio esse: primo quia sancti Patres universim ejusmodi sensum in illis Christi verbis non intellexerunt: secundo, quia agebatur, juxta contextum,

(1) Serm. 76 (a. 13) de *Verbis Domini*, et Serm. 270 (a. 22).—(2) Retrac. l. 1., c. 21.—(3) Ser. 76, de Verb. Dni.